

Dinsdag 9 februari 1915 – ochtendeditie

Ook naar Antwerpen kunnen thans open brieven en telegrammen worden verzonden. Het verkeer is echter alleen opengesteld van en naar Duitsland. In ieder geval is deze stad thans uit haar totale isolatie van het verkeer bevrijd geworden.

Antwerpse bladen melden, dat het verkeer van particuliere telegrammen tussen Antwerpen enerzijds en Duitsland en Luxemburg anderzijds van zondag af is toegelaten.

De onkosten bedragen:

- a. De hoofdtaks 50 centiem.
- b. De woordtaks per woord 9 centiem.

De onkosten worden afgerond op een hogere door vijf deelbare som.

Voor de telegrammen der Duitse soldaten, der beambten van het militair- en burgerbestuur wordt slechts de Duitse binnenlandse landtaks (5 pfennig per woord) geëist, wanneer de telegrammen voor werkelijk dringende gevallen nodig zijn en wanneer zij buiten het adres slechts tot 20 woorden bevatten. Anders wordt bovengemelde taks geheven.

Binnen België kan door allen, die voor Duitsland dienst doen (militairen en burgers) voor 5 pfennig per woord getelegrafeerd worden.

Het telegraafverkeer in België is voorlopig nog niet toegelaten voor het publiek. In enkele gevallen – op bijzondere aanbeveling van de gouverneur-generaal te Brussel – kan het nochtans worden toegestaan.

De economische toestand van België.

Brussel, 6 februari.

Het is natuurlijk algemeen bekend, hoe onder de brandende vraagstukken over de voeding van de inwoners van het verwoeste België, dat inzake het verschaffen van meel wel het allervoornaamste is. De Amerikaanse Commission for Relief in Belgium heeft zich met waarlijk grote menslievendheid deze kwestie aangetrokken en onder haar werken in steden en provincies weer commissies, die zo goed en zo kwaad het gaat, de toegezonden graan- en meelvoorraden trachten te verdelen op een wijze die de behoeften en de billijkheid gelijk voldoet. Toch is het er nog verre van, dat alle gevaar voor gebrek in deze afgewend zou zijn.

In verschillende plaatsen werd er bv. op gewezen, dat de banketbakkers een meelverbruik hadden, dat niet te rechtvaardigen was, daar slechts de gegoeden hiervan enig voordeel trekken, terwijl van andere zijden werd aangevoerd, dat alle dwangmaatregelen te dezer zake voor gevolg zouden hebben, het treffen van een bedrijf, waarin weer vele arbeiders hun levensonderhoud vonden.

Nochtans is men er wel toe moeten komen, op vele plaatsen het banketbakkersbedrijf aan banden te leggen. In Namen betaalde de banketbakker en de fijn brood bakker, naargelang de grootte van zijn bedrijf, een dagelijkse belasting van 6, 3 of 1 frank, welke ten goede komt aan de armenkas; in andere plaatsen mochten zij maar een of twee dagen per week bakken. Aan dit alles heeft de gouverneur-generaal van België een algemene regel opgelegd, door bij besluit van 11 januari te bepalen, dat het vervaardigen van allerlei soorten banketwerk in broodbakkerijen, banketbakkerijen en eethuizen slechts op woensdag en zaterdag mag plaats hebben. Overtredingen worden gestraft en kunnen sluiting van het bedrijf met zich brengen.

Of de daardoor bereikte bezuiniging van het meelverbruik aanzienlijk zal zijn, zal nog moeten blijken; voorlopig schijnt zij niet van groot gewicht.

Heeft men hier in België in de grotere steden meer bijzondere noden, die dank zij het loffelijk streven van particulieren of verenigingen nog betrekkelijk te lenigen zijn, in de kleinere plaatsen en op het platteland is de toestand helaas veel erger, de nood meer algemeen; en, door het feit, dat deze streken van alle verkeer met de buitenwereld afgesloten zijn dringt er daarover maar weinig tot ons door. Het hier volgende, getrokken uit dagbladen en persoonlijk onderzoek, zal althans omtrent enkele van die plaatsen een inzicht kunnen geven.

In Aalst, een plaats van ongeveer 30.000 inwoners, tussen Brussel en Gent gelegen, welke weinig van beschieting te lijden heeft gehad en waar in normale tijden een groot deel der bevolking in de fabrieken haar brood vindt, is het nu treurig gesteld. In de vorige maand kwamen er gedurende een week slechts vijftig zakken meel aan, terwijl het dagelijks verbruik ongeveer negentig zakken bedraagt. Gelukkig komen er soms bakkers broden te koop aanbieden. Brandstof is er voldoende, maar petroleum ontbreekt volkomen. Hout, wijn en paarden worden er op grote schaal opgeëist; eens zelfs 35.000 flessen wijn in één keer! Daar, op bevel der Duitse overheid, het bedelen verboden is, heeft de geestelijkheid inschrijvingslijsten opengesteld, dank zij welke de duizenden werklozen enigszins geholpen kunnen worden. De nood was te Aalst zo hoog gestegen, dat er lieden van honger zijn gestorven.

Ook in de omliggende dorpen is de ellende groot; dorpjes als Aspelare en Voorde hebben elk 20 tot 30 stuks hoornvee en evenveel varkens zien opeisen, dikwijls hun enig bezit en hun enig middel om het leven nog wat te rekken.

In Geraardsbergen hebben de dames der meer gegoede klassen zich het lot der arme bevolking aangetrokken; deze kunnen daar voor 20 centiem (kinderen beneden de 12 jaar betalen halve prijs) soep, vlees, aardappelen en groenten krijgen. Zo wordt althans daar de bevolking voor de hongerdood gevrijwaard.

In West-Vlaanderen, het land, dat wegens de krijgsverrichtingen zo hoogst moeilijk te bereiken is, schijnt hulp ook zeer nodig te zijn. Een te Gent gevestigde commissie heeft zich deze noden aangetrokken en daartoe de provincie in twee delen verdeeld, met elk ongeveer 350.000 inwoners, waarvan Kortrijk en Brugge de middelpunten zijn. Deze 700.000 inwoners zouden, gerekend op 250 gram per dag en per persoon (dit is 3 à 4 boterhammen), 9000 zakken meel per week vereisen, waarop voorlopig natuurlijk geen kijk is. Alle overige voorraden zijn uitgeput, daar de provincie vijf maanden lang op haar eigen voortbrengselen geteerd heeft en zowat 100.000 vluchtelingen te voeden heeft gehad. Ook hier hebben de rekvisities zwaar gedrukt, zodat voor deze provincie hulp dringend nodig is.

In Oostende was nog in het begin van januari de toestand redelijk, alleen brandstof ontbrak, maar sedert is daar verandering in gekomen. Op het einde der vorige maand was er gebrek aan rundvlees en groenten; terwijl thee, koffie en bier schaars werden. De voorraden cokes waren uitgeput, hetgeen het stopzetten der gasfabriek ten gevolge had gehad. Nochtans was de gezondheidstoestand bevredigend. Prijzen waren: zwart brood 55 centiem per kilo, petroleum 1,25 F per liter, aardappelen 12 F per 100 kilo.

Mechelen tenslotte, geen rijke stad, telt op dit ogenblik 24.000 personen (op een kleine 60.000 inwoners) welke van de weldadigheid moeten leven. Van 28 oktober tot 28 december werden daar 257.222 broden uitgedeeld, hetgeen een uitgave van

73.000 F vereiste. In hetzelfde tijdvak werden besteed: voor aardappelen 13.475 F, voor zout 884 F, voor cokes 7000 F en voor melk 573 F. Dit laatste voedingsmiddel wordt door een bijzondere commissie van geneesheren aan de zuigelingen uitgedeeld, terwijl geestelijke zusters nog tot 100 liter per dag wegschenken. Toch zal ook hier de nood hoog stijgen, daar het gemeentebestuur vreest het voeden van 24.000 personen niet vol te kunnen houden en slechts 18.000 armen te kunnen onderhouden. Zo grijnst ook hier de ellende weer om alle hoeken.

Het Handelsblad van Antwerpen meldt:

Donderdag laatst had te Brussel een vergadering plaats van de voorzitters der Handelskamers van België.

Deze vergadering had naar het schijnt plaats op aanvraag van het Duitse bestuur, verlangend het oordeel der bevoegde overheden van het land te kennen over de gepastheid van de wijziging in het moratorium of het te behouden zoals het is.

De beraadslaging is uitgelopen op het eenparig en formeel voorstel dat de omstandigheden, welke tot het instellen van het moratorium hebben geleid, zeker nog bestaan.

Van dan af kan noch de opheffing van het moratorium, noch een te voorbarige verzachting worden ingevoerd, zonder het land aan de grootste economische moeilijkheden bloot te stellen.

Dit oordeel is bij eenparigheid uitgebracht door een groep vertegenwoordigers van al de belangen van de handel, de nijverheid en de financiën van België.

De dienstdoende burgemeester van Leuven heeft, naar het Handelsblad van Antwerpen verneemt, aan de herbergiers laten

weten dat hij, ten titel van proefneming, weer de verkoop van sterke dranken toelaat, maar onder voorbehoud dat de lokaalhouders zelf instaan voor ongeregelheden of de misbruiken, die als straf, het sluiten der lokalen voor gevolg zouden hebben.

Ook te Brussel heeft in sommige scholen het praatje der inenting door de Duitsers de ronde gedaan, en men zag er dezelfde paniek als te Antwerpen en omliggende gemeenten, meldt het Handelsblad van Antwerpen.

De kinderen ontvluchtten de school, de ouders kwamen ze afhalen, en te Schaarbeek, in een meisjesschool klommen de kinderen zelfs over de muur van de speelplaats, om het veld in te vluchten.

De dienstdoende burgemeester heeft de onderwijzers opdracht gegeven om de ouders gerust te stellen.

De Brusselse correspondent van het Vlaamsche Nieuws schrijft over de nieuwe mode:

Ondanks de droevige tijden die we beleven, hebben onze modewinkels het toch nog niet opgegeven nieuwe modes uit te vinden, wel wetende, dat de juffertjes der hoofdstad geen ogenblik zouden willen over de straat lopen, zelfs in oorlogstijd, zonder volgens de laatste mode te zijn uitgedost.

De nieuwe mode voor vrouwenhoeden echter is gans overeenstemmend met de tijd; we zien nu vrouwtjes rondlopen met een kanonniersmuts, waaraan vooraan waarachtig een kwispel hangt te zwieren; andere verkiezen het "bonnet de police" der gidsen, dat, een weinig schuin gezet, hun waarlijk een militair "air" geeft; ik zag zelfs een shako van de karabiniers, met een tros wapperende pluimen!

Dinsdag 9 februari 1915 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

Op 31 december waren te Breda, Teteringen en Ginneken 1082 behoeftige Belgische vluchtelingen, en op 8 dezer 1456. Gisteren vertrokken 40 gezinnen van daar naar Engeland, en vandaag en morgen zullen telkens 60 gezinnen vertrekken.

Op 31 december waren te Breda 2014 en gisteren 2157 gegoede Belgische uitgewekenen.

Geïnterneerden.

De Belgische generaal Dossin heeft heden de uitvoering van de opdracht van zijn regering, tot het bezoeken van plaatsen hier te lande, waar Belgische militairen geïnterneerd zijn, aangevangen.

De generaal is allereerst naar Zwolle vertrokken. Hij wordt eerst volgende maandag in Den Haag terug verwacht. De generaal werd vergezeld door majoor Mamet, hier te lande geïnterneerd, die, gelijk vroeger al gemeld, hem in zijn taak bijstaat als adjudant.

De Belgische troepen.

Noord-Frankrijk, Februari.

Terwijl aan het front de Belgische troepen met hun bondgenoten strijden, wordt achter het front het nieuwe Belgisch leger gevormd, waarvan ik reeds vroeger gewaagde.

Deze nieuwe troepen bestaan uit de nieuwe lichten, uit alle ongetrouwde mannen tussen 18 en 30 jaar en uit talloze vrijwilligers.

Voor een goed deel zijn deze mannen met veel moeite en gevaar gekomen uit het door de Duitsers bezette Belgische gebied. Over ons land en Engeland hebben zij de huns kunnen bereiken. Bij het leger, dat nu reeds in het vuur staat, zijn een aantal Belgen, die dienden in het Franse vreemdelingenlegioen. Aan de Franse autoriteiten hebben zij verzocht te mogen strijden met hun landgenoten voor hun vaderland en het is hun toegestaan. Zij hebben het Franse uniform verwisseld voor het Belgische en staan thans in het Belgische gebied, waarboven de Belgische vlag nog waait.

De nieuwe Belgische troepen, die worden gevormd, zijn ondergebracht in verschillende Franse steden en stadjes. Daar wordt dag in, dag uit geoefend en ook 's zondags wordt niet gerust. Het is een vreemde gewaarwording daar in zo'n Frans stadje plotseling de Belgische hoornsignalen te vernemen. De uitrusting van die nieuwe troepen is degelijk. De uniformen hebben een wijziging ondergaan. Het wat al te kleurige uniform is verwisseld tegen een meer stemmig, dat in het veld grote voordelen biedt boven de oorspronkelijke kleding.

De alleen Vlaams sprekende Belgische soldaten voelen zich in Frankrijk natuurlijk vreemd, ook al heeft het Vlaams in Franse steden, waar thans veel Belgische troepen zijn, enig burgerrecht verkregen. Zo ziet men soms de voor de soldaten uitgevaardigde verordeningen zowel in het Vlaams als in het Frans en het Engels. De spelling van het Vlaams is wel niet zonder fouten, verre van dat, maar het is te begrijpen, en dat is toch de hoofdzaak.

In deze Belgische soldaten in die soms kleine Franse stadjes is iets heroïsch. Ongekend werken zij daar dag aan dag om zich voor te bereiden voor de grootse taak, die hun wacht. Zwijgend doen zij hun plicht, met een vastbeslotenheid die treft. Er zijn jongens onder, die de oorlog reeds zagen in zijn wreedste vorm, die te Antwerpen waren

als burgers, te Leuven, te Dendermonde; jongens, wiens broers vielen in de strijd of wiens moeders en zusters het slachtoffer werden van de vijand. En dezen hebben wat zij zagen, wat zij leden, verteld aan hun kameraden, en dit heeft een vreemde geest gebracht onder die troepen. Er is geen bruisende geestdrift, die als een feestblijheid aandoet, maar er is een onverzettelijke wil, een sombere vastbeslotenheid. En deze jongens wachten, zonder ongeduld, want zij weten het, dat het ogenblik zal komen waarop zij zich zullen scharen aan de zijde van hun makkers in de gevechtlijn.

De gebeurtenissen aan het front volgen zij in de bladen met kalmte; de berichten over successen van de hunnen lezen zij met een rustige voldoening, maar het voornaamste in hun leven is het ogenblik, dat zij zullen meestrijden voor de herovering van hun land.

Zij wachten ...

In het voorjaar zal het gebeuren.

Geruchtsgewijze is gemeld, dat de Duitsers, te Brussel komende, de standaardmeter van platina-iridium veroverd hebben, die natuurlijk een belangrijke waarde vertegenwoordigt. Een reden te meer om in het vervolg standaardmaten van kwarts te maken, wat al eerder werd voorgesteld. Kwarts is nog bestendiger, zeer veel goedkoper en heeft een nog geringere uitzettingscoëfficiënt. Van platina-iridium (9 platina op 1 iridium) is die negen duizendste millimeter op één meter per graad Celsius, voor kwarts maar vier tienduizendste millimeter. In Engeland is men hier en daar al tot de aanmaak van kwartsmeters overgegaan.

De economische toestand van België.¹

Brussel, 5 februari.

De lezer, die in bovenstaand onderwerp belang stelt, zal zich wellicht herinneren, dat ik in een vorig artikel, (ochtendblad van 18 januari), inzake de Gentse vlasnijverheid ondermeer vermeldde, dat half december de fabrikanten aanschrijving ontvingen met bevel hun hele productie ter beschikking van het Duitse legerbestuur te houden, met toevoeging, dat daarover op 15 januari nader beschikt zou worden.

Door de omstandigheden kon ik eerst heden zekere berichten krijgen over hetgeen er na voornoemde datum in de vlasfabrieken te Gent is gebeurd. Alle gefabriceerde vlasdraden zijn er opgeëist tot een gezamenlijk bedrag van niet minder dan vijftien miljoen frank; en ook nu is weer de bepaling gemaakt, dat prijs en datum van betaling nader vanuit Berlijn geregeld zullen worden. Een en ander is reeds opgeladen en verzonden. Bij de reeds zeer precaire toestand der Gentse vlasfabrikanten is dus nu voor een niet onaanzienlijk bedrag aan zeer dubieuze posten gevoegd, zodat zij zich in een hoe langer hoe gevaarlijker positie beginnen te bevinden.

Ook is te Gent, ondanks het voor België algemeen geldend voorschrift, dat na aanvaarding van de 480 miljoen oorlogsschatting alles contant betaald zou worden, alles op dezelfde voet als voor die datum gebleven; reeds was het mij bekend dat in hotels en eethuizen het verbruikte met door de stadskas betaalbare bons, evenals voorheen, werd aangezuiverd, maar nu verneem ik, dat er door aanplakking bekend is gemaakt, dat opgeëiste levensmiddelen van

¹ Deze brief behoort vooraf te gaan aan die, welke onder IV in ons ochtendblad van 9 dezer is opgenomen – Redactie.

15 januari af, “zoveel mogelijk” contant betaald zullen worden. Hoe dit met de gesloten overeenkomsten te rijmen valt, zal nog enige opheldering vereisen.

Dat het op grote schaal in beslag nemen van vlas ook op de toestand der werklieden drukkend zal werken, wordt duidelijk, wanneer men weet, dat verschillende fabrikanten er in hebben toegestemd, in een loffelijk pogen om hun werklieden zo min mogelijk te doen lijden van de huidige omstandigheden, het volle weekloon uit te blijven keren, mits een deel daarvan terstond, het overige eerst na de verkoop van het vlas betaald zou worden. De toestand, die nu voor de werkgevers geschapen wordt, zal dus noodwendig zijn noodlottige invloed op de toch reeds zo zwaar beproefde arbeidersbevolking doen gelden.